

"Müsebbebata takılan neticeler, gayeler, faideler, bilbedâhe, perde-i esbab arkasında bir Rabb-i Kerîmin, bir Hakîm-i Rahîmin işleri olduğunu gösterir." Buradaki "netice", "gaye" ve "faydayı" açıkla mısınız?

"Öyle de müsebbebata takılan neticeler, gayeler, faideler, bilbedâhe, perde-i esbab arkasında bir Rabb-i Kerîmin, bir Hakîm-i Rahîmin işleri olduğunu gösterir. Çünkü, şursuz esbab, elbette bir gayeyi düşünüp çalışmaz. Halbuki, görüyoruz, vücuda gelen her mahlûk, bir gaye değil, belki çok gayeleri, çok faideleri, çok hikmetleri takip ederek vücuda geliyor. Demek, bir Rabb-i Hakîm ve Kerîm, o şeyleri yapıp gönderiyor, o faideleri onlara gaye-i vücut yapıyor."⁽¹⁾

"Müsebbebata takılan neticeler, gayeler, faideler"

Ağaç bir sebep, ağaçtan meydana getirilen meyveler ise **müsebebattır**. Mesela, elma ağacı sebep, elmanın kendisi ise müsebbebattır.

Elmanın tadı, besin değeri, vitamini, bedene rızık ve gıda olması, kokusunun hoşluğu gibi bir çok fayda ve gayeler ise müsebbebata takılan neticeler, gayeler, faidelerdir.

Bütün bitkileri, madenleri, hayvanları da bu şekilde düşünebiliriz. Mesela, deniz bir sebeptir, denizin içindeki sayısız balık türleri ise müsebbebattır. Ve bu balıkların fayda ve gayeleri de müsebbebata takılan netice ve gayelerdir.

Allah ikram ve ihsanını bu gibi sebeplerin eli ile bize gönderiyor.

Yağmur, rüzgâr, hava, bulut, güneş, deniz, ova, ırmak vesaire de sayısız nimet ve güzellikleri içinde barındıran müsebbatlardır...

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, Yirmi Yedinci Pencere.](#)